„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 72. У Новом Саду, у среду 13. (26.) априла 1911. Година XXVII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Како је са 31. мартом 1911. год. истекла претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на I. четврт о. г., то позивамо на нову претплату.

Држимо, да је излишно, да српском свету препоручујемо „Браник“. Његово досадашње држање на пољу народне борбе наше најбоља му је препорука, јер је због тога наш лист **небројено пута прогањан** и у тој неустрашивој борби **„Браник“ је поднео силне материјалне жртве**. С тога молимо досадашње своје поштоване претплатнике, да обнове претплату, пријатеље поштене српске журналистике пак молимо, да се заузму за проширење „Браника“. Ми ћемо пак и даље настојати, да лист одржимо на оном новинарском ступњу, на коме је и до сада био, а не жалимо ни труда ни трошка, да га још више развијемо.

Претплата за „Браник“ остаје стара:
на читаву годину . . 34 К
„ по године . . . . 17 К
„ четврт године . . 8 К 50 п.
а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију „Браника“**.

У Новом Саду, 5. (18.) априла 1911.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Француска и анексија Херцег-Босне.

Ушли смо далеко већ у трећу годину од доба анексије Босне и Херцеговине, па још све једнако у јавном мишљењу Европе чињеница анексије Босне и Херцеговине заузима важну тачку у међународним односима европских велесила. То доказује и расправа у француском сенату, где је знаменити француски државник Александар *Рибо* држао врло значајан говор о анексији Босне и Херцеговине.

Посета рускога цара Николе II. у Потсдаму немачком цару Вилхелму II. лане у јесен, 22. октобра 1910., начинила је читаву забуну у читавој европској дипломатији а особито је била та посета у Потсдаму од најгорега утиска у Француској. Утисак је био као нека бомба за Француве, јер је савез међу Француском и Русијом склопљен баш погледом на однос међу Француском и Немачком. Посета у Потсдаму морала је наравно са гледишта савезништва *против* Немачке учинити у Паризу најгори утисак.

Ми смо у оно доба написали један чланак у нашем листу, где смо одлучно осудили посету цара Николе II. у Потсдаму. Заиста је са том посетом у Потсдаму био уздрман читав *систем савезништва* међу европским велесилама, уздрман је био онај однос, који постоји међу *Тројним Савезом*: Немачком, Аустро-Угарском и Италијом с једне, и *Тројним Споразумом* међу Русијом, Француском и Енглеском с друге стране. Заман се хтело, да се с руске стране у Француској *заглади* немили утисак посете у Потсдаму тиме, што се казало, да се посета у Потсдаму тицала багдадске железнице и вођења исте до Персијскога Залива. Али жаока у Француској је ипак остала. Све од времена потсдамске посете једнако се у француском новинарству пише о том: да ли је посетом у Потсдаму савезништво Француске са Русијом потресено и да ли још у опште постоји Тројни Споразум. Нека француска гласила покренула су и то питање: да ли није Француска дала повода, да је савез међу Француском и Русијом подрман. Према тој струји у француском јавном мишљењу чули су се гласови, да је Француска крива лабавом односу са Русијом. У француском сенату баш је ово изустио сенатор *Ламарзел*, те је некоректним назвао држање Француске у питању анексије Босне и Херцеговине. То је дало повода сенатору Александру *Риботу*, да држи говор у обрану руско-француског савеза и Тројнога Споразума те *да извини* држање Француске у питању анексије Босне и Херцеговине.

Сенатор Рибо је онај врсни француски државник, који је пре двадесет година као тадањи министар спољашњих послова склопио онај знаменити међу Русијом и Француском *уговор* о савезу, који је читавом међународном положају европских велесила дао посебан облик и значај. Лако је појмљиво, да је његов говор у француском сенату широм Европе начинио највећу сензацију.

Пре свега Рибо у свом говору тврди, да савез међу Француском и Русијом све једнако постоји непомућено. Тај савез да није могао имати тај значај, да су једној или другој страни тим савезом у сваком погледу везане руке, но да није могао имати ни тај значај да је Немачка осигурана против сваког нападаја. Истина да уговор о савезу међу Француском и Русијом није могао бити управљен против европскога мира, али није могао никако значити ни то, да због европскога мира може Немачка уживати сигурност територијалнога status-a quo. *Рибо признаје, да су у ствари анексије Босне и Херцеговине чињене велике погрешке*, али те погрешке не терете само Француску, него и Русију. Била је то велика погрешка, што су Француска и Русија дале заједничку изјаву, да је због Босне и Херцеговине свако решење *средством рата* искључено. Такову изјаву није слободно у међународним односима *никад* дати, јер се у међународним односима никад не може знати: хоће ли доћи до рата или не ће доћи. Немачка, окуражена таквом изјавом Француске и Русије, могла се разметати, те претњом мача у корист Аустро-Угарске решити питање анексије. *Највећа је била погрешка, што се споразум међу Француском и Русијом није водио пре, него после анексије.* То разметање Немачке достигло је свој врхунац после посете у Потсдаму, иако је извесно, да посета у Потсдаму није пореметила, нити је могла пореметити савез међу Француском и Русијом.

На овај говор умнога француског државника Рибота имали бисмо нешто да приметимо.

У политици према развијању ствари на Балкану, по нашем мишљењу *већа одговорност* терети Француску, него Русију. Француска према свом савезу са Русијом није се увек коректно владала. Француској, као савезници Русије, није смео никад импонирати *Јапан* у руско-јапанском рату. Кад је године 1905. на највероломнији начин руска флота код Порт-Артура била оштећена од стране Јапанаца, морала се руска балтијска флота кренути чак из Балтика за јапанске воде. Руска флота из Балтика требала је преко три месеца, док је на свом путу стигла у француско-кинеско пристаниште *Камран*, да се онде одмори и мало уреди своју оправу. Јапан *протестује* против тога, што Француска у своме пристаништу даје заклона руској флоти. И Француска *као савезница* Русије, *без икаква приговора*, учини задоста јапанском захтеву. Руска флота и онако неоправљена мораде оставити пристаниште Камран. Да је ово морало *заболети* Русију, по себи се разуме.

При анексији Босне и Херцеговине није Русија *истрчавала* са својим *мирољубивим намерама, него баш Француска.* Знамо, да су у Бечу ликовали, кад су из Париза долазиле вести, да је Француска узела у своје руке иницијативу, да се питање анексије мирним путем реши. Француска је управо *водила акцију*, да се анексија и без међународне конференције прими онако, као што жели Аустро-Угарска. Такво решење анексионе кризе *није Русија никад желела.*

У том погледу је Француска поступала врло *лакомислено.* Француска је требала помишљати на то, да свако повлађивање којој велесили у погледу балканске политике мора Русија узимати као управљено против ње. Чим је Француска у анексионој кризи повела акцију у корист Аустро-Угарске, она се ставила у опреку са Русијом, а тиме наравно да је одгурнула Русију од себе и гурнула је онамо, да је могло доћи до посете у Потсдаму. А свако приближење Русије Немачкој очита је опасност за Француску.

Године 1874., кад је наш владар са старим грофом Јулијем *Андрашијем* отишао у Петроград, да покуша склопити савез са Русијом против Немачке, *Бизмарк* је рекао: „Ми бисмо могли са Русијом склопити савез против Аустро-Угарске, кад год хоћемо, јер су нам интереси на *горњем и доњем Дунаву истоветни.*“ То наравно није могло значити друго, него деобу Аустро-Угарске. Али Бизмарк је на други начин постигао своју сврху. Он је године 1879. склопио савез међу Немачком и Аустро-Угарском, али такав савез, да је наша монархија потпуно везана за Немачку, везана готово као вазална држава.

Па према свему томе посета у Потсдаму садржава у себи велику опасност по Француску.

Сенатор Александар Рибо у свом говору признао је погрешке Француске у анексионој кризи. Данас се Француска мора упети, да те погрешке поправи.

За утеху балканскога Српства може да служи то, што се у Европи још води рачуна о судби и будућности српскога народа на Балкану.

П—Д.

Путовање краља Петра.

— Протест четника и свеучилишне омладине против одлуке српске владе о путу краљеву у Будимпешту. — „Пестер Лојдова“ лекција будимпештанској „шорналистици“ — Краљ Петар у Паризу. — Стари бојни другови. —

Као што је „Браник“ забележио, почивуђена будимпештанска штампа је, поводом вести о посети српског краља *Петра I.* на краљевском двору у Будимпешти, тако безобразно писала о особи самога високога госта, о Србији и о српском народу, да таково писање граничи управо са *дивљаштвом.* Није чудо, што је после такова држања будимпештанске игнорантске штампе у Београду а и у целој Србији завладало *ужасно огорчење против пута краља Петра у Будимпешту.*

То се огорчење очитовало и у јавним *митинзима*, који се приређују у знак *протеста* против будимпештанског пута краљева.

У првом су реду проговорили *српски четници*, који су се за потлачену српску рају у Македонији и Старој Србији борили против Турака, Арбанаса и Бугараша. Ти четници, који живе у Београду, имали су на Велику Суботу састанак, на коме су расправљали о одлуци Пашићеве радикалске владе, да краљ Петар путује у Будимпешту.

На томе састанку они су *једногласно* донели резолуцију, којом *протестују против те одлуке.* Четници налазе, да влада не може вређати бол и достојанство народа из Србије као Пијемонта српског. Ту своју резолуцију четници су предали влади преко своја три члана и молили су, да им се одговори у току од десет дана.

У очи Ускрса су у Београду изасланици свих политичких клубова српске свеучилишне омладине имали седницу, на коме су се саветовали, када да се одржи митинг против одлуке српске владе о путу краља Петра у престоницу Угарске.

По себи се разуме, да је таково држање јавног мњења у краљевини Србији против пута српског краља у Угарску, *врло непријатно* дејствовало на присебите и меродавне кругове у Будимпешти. И ови кроз „Пестер Лојд“ очиташе булварским лармацијским листовима будимпештанским овакову бурунтију:

»Са значајем штампе расте њена одговорност. Штампа, чији мајстори врше свој позив без осећаја одговорности, губи право на то, да буде озбиљно узета... У *интересу земље* има случајева, у којима је реч опомене управо дужност. Ових дана ће се у Будимпешти одиграти *догађај, коме се ни с које стране не може одрећи политички значај*. Предстоји посета краља од Србије у краљевском двору у Будиму. Краљ Петар не ће се ту можда тек онако задржати на путу, него ће се из Будимпеште вратити у Београд, да и тим чином очитује, да посета код краља Фрање Јосифа у престоници Угарске хоће да буде особито свечан политички државни акт. Велики део наших новинарских другова сматрао је ову прилику за погодну, да *разрива старе ране*, да подсећа на догађаје из најближе прошлости па **при томе да како против суседне српске краљевине, тако и против њена владара удари у тон**, који је у Београду на једној страни меродавне кругове *дубоко морао увредити*, а на другој страни дао свакако нежељен подстрек шовинистичким елементима у Србији, који су наклоњени политичким пустоловинама. Ми не можемо доста одлучно да *протестирамо* против тог отпочетог тона и не можемо доста одлучно да у интересу угледа домаће штампе желимо, да предстојећа посета краља Петра у Будимпешти и у нашој штампи буде оцењена према значају овога догађаја.«

Овога пролећа посетиће српски краљ *Петар* и председника француске републике *Фаљера*. У Паризу се краљу Петру спрема сјајан и одушевљен дочек. Како један француски лист јавља, приликом посете краља Петра у Паризу приредиће класа „Пуебла“ знамените ратне школе у Сен-Сиру, на челу са генералима *Дод*-ом (Dodds) и *Агрон*-ом (Hagron), велик ручак у почаст свога школскога друга краља Петра. Краљ Петар је са задовољством примио пројект о овом збратимљавању.

Лом у Турској.

— Распадање младотурског комитета. —

Страшан пораз турске војске. —

Док на два краја труле Турске: у Јемену и у Арбанији бесни устанак, дотле се и младотурске ефендије почупаше међу собом. У крилу младотурскога комитета појавили се у јаку броју консервативни фрондери и 9. (22.) о. м. било је у Цариграду у младотурском комитету страсне расправе, која је трајала пуних пет сахата. Победили су консервативци, чији су сви предлози примљени. Сад младотурске комитетлије не ће више моћи толико утецати на владу. Како пак пале младотурске величине имају у земљи својих присталица, *влада се стремила за сваку евентуалност*. До 35 батаљона *мобилизирано* је с одређењем, да или марширају у Арбанију, или, ако догађаји буду захтели, ради друге цели да буду влади на располагању. Могло је упасти у очи, да је војни министар *Махмуд Шефкет* паша одгодио свој намерени пут у Солун и да се у истину за Арбанију одређена воска није одмах кренула, како је то тамошњи положај захтевао. Због тога су и пребацивали ратној управи. Како се сада испоставља, том одгађању беше узрок то, што је ратна управа, рачунајући на *унутрашњу политичку кризу*, хтела да има при руци потребну убојну снагу. И Тургут Шефкет паша је због тога тако касно стигао у Арбанију.

А за то време су Арбанаси на тузинским висинама у 12 сахатној борби **до ноге потукли турску војску**, која је изгубила *2000 мртвих* и 700 рањених.

— Запетост између Црне Горе и Турске. —

Како из Петрограда јављају, односи између Црне Горе и Турске толико су запети, да ће турски посланик на Цетињу *Садир Един* беј бити *опозван*, а у исто време биће опозван и црногорски посланик у Цариграду *Поповић*, чији опозов образлажу његовом болешћу.

— Крвави бојеви око Туза. — Велик пораз турске војске. —

Из *Подгорице* јављају 6. (19.) о. м.:

Јуче цео дан водила се *крвава борба* између устаника и турских трупа у околини Туза и источно бливу Шипчаника. Неколико Арбанаса, који су синоћ пребегли у Подгорицу, причају, да су *турске трупе претрпеле огроман пораз*. Многи су низами заробљени од устаника, а остали су се разбијени дали у бегство.

Берлин, 9. (22.) априла.

»Morgenpost« прима из *Бара*: Код Туза је дошло до *крвава ноћног боја*, приликом којег су **Турци изгубили око 400 људи** које мртвих које рањених. На арбанаској страни било је 25 мртвих, а 16 рањених. Арбанаси су у почетку били на добро заштићеној страни, али су касније били присиљени на узмак.

„National Zeitung“ прима вест из Скадра, да су 4 турска батаљона заузела тврђаву Шипчаник. Битка у крајевима Хоти и Кастрати трајала је читав дан; на обема странама има *тешких губитака*. Три турска официра, који су били заробљени, Арбанаси су стрељали. Код Коплика налази се 4000 Арбанаса. Једно одељење турских чета, које је маршираало из Врања у Скадар, *уништено* је. Некоји само војници су побегли у Скадар, а некоји су полудели. Село Коприлак потпуно је уништено.

Рим, 9. (22.) априла.

Брзојав из Подгорице јавља, да су **турске трупе** код Туза **доживеле тежак пораз**. Чује се, да је у тој битци, која је трајала пуних 12 сахата, **погинуло 2000 турских војника**, а **700** их је **рањено**. Победа Арбанаса била је одлучна. У Скадру се боје доласка победоносних Арбанаса.

— Прави узроци устанку. —

Из *Солуна* јављају:

У круговима Арнаута сазнају се, пошто се проносе вести о врло оштрим мерама, сада и појединости о арнаутском устанку и његовим узроцима. Приликом преговора, што их је започела на молбу арнаутских бегунаца црногорска влада са отоманском владом у сврху, да се бегунцима омогући повратак у домовину, захтевали су ови, да им се као и муслиманима дозволи ношење оружја. Надаље су захтевали, да се снизи порез на марву и да се војна служба може и у домовини свршити. Најпосле треба куће арнаутске, које су прошле године биле уништене, опет саградити, а неки утамничени Арбанаси треба да се пусте на слободу. Уза све то, што је отоманска влада обећала, да ће неке захтеве испунити, ипак је не само погазила своје обећање, већ је предузела и оштрије мере. Вели се, да је скадарски валија *Бедри* паша само због тога дигнут са службе, јер је својевољно водио преговоре са црногорским генералом *Вукотићем*. Осим тога прекоравају га, да је у црногорском конзулату више пута се састајао са арнаутским устаницима. Устаници сматрају скидање Бедри-паше са места као први знак још строжијег поступка.

Политички преглед.

— Натезање између Куена и Бинерта. Због мађарског језика у војничком казненом поступку на земљишту Угарске има велике натеге између обе владе: аустријске и угарске. Мађарска влада тражи, да се на територији Угарске свима војничким кривцима и у заједничкој војсци суди *само на мађарском* језику и при том се министар правде *Секељ* позива на то, да је у Угарској језик правосуђа и код цивилних судова само мађарски. Али аустријска влада се противи новим мађарским прохтевима у војсци те је на послетку дошло и до *заједничке аудијенције* оба министра - председника, грофа Куена-Хедерварија и барона Бинерта, код Његова Величанства. Резултат беше то, да је Бинерт дао неке мале уступке мађарском становишту, али се је сада министар правде Секељ узјогунио те не ће да се задовољи тим мрвицама, које Бинерт нуди Мађарима. Секељ, изгледа, хоће *популарно да падне* те ако се угарска влада задовољи Бинертовим уступцима, министар правде Секељ поднеће оставку.

— Јапанска убојна флота. Немачки лист „Бунд“, који је у доба руско-јапанскога рата био сав за Јапан, пише сада о јапанској флоти, да ова сада већ не вреди много, да Јапан споро обнавља своју флоту, јер нема довољно новаца. *Јапан се је презадужио у рату с Русијом*, надјачао је, али није добио отштете; тек сада се у Јапану осећају последице онога страшнога рата, од којега се Русија опоравила, умножила војску, *излечила финанције не оштетив народ ни за једну пару више*. Јапан је напротив материјално настрадао.

Зна се, да је Јапан онда отео од Русије више ратних бродова, којима је појачао своју флоту; али сада се дознаје, да је јапански министар ратне марине наредио, да се они заплењени руски ратни бродови, као стари и истрошени, искључе из флоте и разоружају.

Они бродови, пише „Бунд“, скупо су стали Јапан. Тебало их је преграђивати и прерађивати, јер су били стари и кад су их добили. За по-

---

ЛИСТАК.

НЕХОТИЦЕ.

Заостала прича Лава Толстоја.

— Песников последњи белетристички рад. —

Вратио се кући после пет сахата у зору па је, као што му је то већ био обичај, отишао у облачионицу. Но место да се свуче, баци се на столицу, спусти руке на колена па је онда тако седео непомично. Колико је дуго седео, да ли пет или десет минута, или читав сахат, то није знао.

— Црвена седмица! Тропа!

Угледа пред собом ужасно, непоколебиво лице свог партнера, које се уједно сјало од задовољства самим собом.

— Пфуј! рече гласно.

Чује, како се жена му креће за вратих. Жена уђе. На глави јој ноћна капица, на леђих био зубун, на ногама зелене папуче од кадиве. Дежмекаста, обла, лепа плавуша са нежно умиљатим плавим очима.

— Шта је с тобом? запита, погледа на њ па цикне: Шта је с тобом? Шта ти је, Мѝша?

— Пропао сам.

— Картао си се?

— Да!

— Па сад?

— Шта сад? понови он са неком врстом злобе. Пропао сам.

Зајеца. Тешко му је било угушити сузе.

— Ај, колико ли сам те пута молила! Колико ли сам те пута преклињала!

Осећала је милосрђа према њему, али још више према самој себи. Било јој је тешко, што ће сиротиња закуцати на врата, пошто је она сву ноћ пробдила у бону очекивању.

— Већ је пет сахата! рече сама себи замишљено, кад је погледала на сахат, који је лежао на сточићу.

— Ај, мучитељу мој! Па колико си прокартао?

Он пљесне рукама.

— Све. Не све, него више него све, све, што сам имао, и уз то још и сав државни новац. Удрите ме, радите са мном, штогод вам драго! Ја сам пропао.

Покрије лице рукама.

— Ништа више не знам.

— Миша! Миша! Тѝ смилуј се на мене. Чуј! Сву ноћ нисам ни тренула. Та и ја сам људски створ. Чекала сам те, стрепила сам. Па то ми је сад награда. Реци ми бар: колико си изгубио?

— Толико, да не могу исплатити. Нико не може исплатити толико. Шеснаест хиљада! Свему је крај. Морам бежати. Само како?

Он погледа у њу. Сасвим је неочекивано осећао, како га она привлачи. »Ала је лепа!« помисли па је узме за руку.

— Ама реци, Миша, како си само могао?

— Надао сам се, да ћу повратити оно, што сам био изгубио.

Извади кутију с цигарама па почне жудно пушити.

— Па дабогме! Ја сам ти баш прави нитков. Нисам тебе достојан. Одреци ме се. Опрости ми последњи пут па отиди. Мене ће нестати. Кѝћа, нисам могао инако. Нисам могао да престанем, баш нисам могао... Био сам као у сну. Десило се то и не хотице.

Набере чело.

— Но, па шта да радим сад? Свакако сам пропао. Опрости ми.

Опет покуша, да је загрли, али се она љутито извије.

— Ах! Јадници једни, ви мушкарци! Онда сте само храбри, кад све иде добро. Но чим дође несрећа, одмах очајавате па не вредите ни луле дувана.

Седне за другу страну малог сточића.

— Тѝ исприповеди ми све!

Он јој стане приповедати. Причао је, како је пошао да однесе новац у банку па у то се срео са Некрасковим. Овај га је позвао к себи у свој стан, да се картају. Картали се те је он прокартао све. Сад се мора убити. Рече, е је закључио, да се убије, но она виде, да се није решио ни на шта, да је сав очајан па да је кадар урадити свашта. Слушала га је. Пошто јој је све исприповедио, рече му она:

— Ала је то лудо. Одвратно је. Прокартати новац, а не хтети, није могуће. То је несмисао.

— Грди ме! Ради са мном, што ти је воља!

— Не ћу да грдим, него хоћу да те спасем, као што сам то урадила већ више пута, ма да ми изгледаш тако одвратан и јадан.

— Ружи само, ружи! И онако не ће дуго више трајати.

— Слушај! Ти ме кињиш на најсвирепији, најневаљалији начин. Тѝ ја сам бона, нисам данас још..... ни залогаја окусила. А сад тѝ изненада! Тѝ сметеност! Ти велиш: Шта да се ради? Није тешко рећи, шта треба да радиш. Одвези се одмах — сад је шест сахата — до Фрима па му исприповеди...

— Зар се Фрим може смиловати на мене? Не могу му ја ништа приповедати.

— Ај, баш си луд! Зар ти мислиш, да ти ја саветујем, да управнику банке причаш, е си прокартао поверени ти новац? Реци му, да си рад одмах да се одвезеш до Николајевске Станице... Не, не! Боље се одвези одмах до полиције! Не, сад не! Боље у десет сахата пре подне. Реци, да си ишао Нечаевперелеуком па да су те онде напала два човека. Један је имао велику браду, други је готово још био деран, имао је браунинг у руци. Отели су ти новац. Ја ћу се онда одмах одвести до Фрима па ћу му приповедити то исто...

— Да, да, али....

Опет запали цигарету.

— Могу све дознати од Некраскова.

— Ја ћу отићи до Некраскова па ћу му рећи све. Удесићу ја све то.

Миша се лагано умири. Око осам сахата легне па заспи као заклан. У десет сахата га она пробуди.

(Свршиће се).

топљени »Варјаг«, да га изваде из дубине чемулпанске луке и да га обнове, потрошили су 7 милијона франака, а толико је за њ дала Русија, када је саграђен у Француској. Од свих оних заплењених руских ратних бродова једина је велика крстарица „Императоръ Николай I.“, која нешто вреди, а и та за коју годину.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 12. априла 1911.

— **Сремски учитељски збор.** Управни одбор сремског учит. збора новосадског школ. округа јавља, да ће се редовна сремска зборска седница одржати у Новом Саду, 18. априла (1. маја) у средишњој школи. Почетак седнице је у 9 часова пре подне. Дневни ред: 1. Извештај о раду извршног одбора митрополијске учитељске скупштине. 2. Извештај одбора. 3. Дописи. 4. О уређењу наставе у поновним школама, расправља Ж. Алексић. 5. Специјални наставни планови. 6. Оцене; саветовање и расправљање о појединим методским поступцима. 7. Предлози одбора. 8. Предлози чланова. 9. Одређење времена, места и дневног реда за идућу седницу.

— † **Панта Јовановић Беба.** Данас је овде умро овдашњи поседник и гостијоничар Панта *Јовановић-Беба.* Покојни Панта је био ваљан Србин и угледан човек те је као такав биран и у варошко представништво за члана. Кад је *злогласни радикалски пророк Јаша* дошао у Нови Сад и почео подилазити и лагати простом народу, и покојни чика-Панта, као и многи други честити наши Срби ратари повероваше »народњачким« фразама лажног пророка и поведе се за овим. Али временом је и чика-Панта увидео, да њему, као карактерном, поштеном Србину, није место у друштву једнога Јаше, Пере Шарана и других радикалских опсенара, те је ове одгурнуо ногом и окренуо им леђа.

Покојни чика-Панта је оставио иза себе красну породицу. С њиме силази у гроб један ваљан и родољубив Србин. Па зато му и ми довикујемо: Лака ти земља и вечан ти спомен?

— **Хајка против ваљаног буњевачког свештеника.** Како у мађарским новинама читамо, повели су неки људи, сигурно патентиране „хазафије“, читаву хајку против честитога Буњевца г. Лајча *Будановића*, римокатоличког капелана у Баји, тобоже због тога, што је он у једном бајском листу „напао“ неку бајску госпођу и господина, што су отишли на забаву, приређену у корист фонда за оргуље у калвинској цркви. И повели су покрет, да г. Будановића преместе из Баје.

Рекли бисмо, да је оно, што уписују у грех г. Будановићу, само *изговор*, а прави узрок тој хајци против тога ваљанога буњевачкога свештеника да је то, што он *не ће да буде одрод*, него држи са својим Буњевцима. Г. Лајчо Будановић био је дуго овде у Новом Саду као капелан и са своје образованости и заузимљивости за корисне установе у народу стекао је и код нашега грађанства опште симпатије и поштовање. Тај свој, по народ корисни рад наставља овај свештеник и у Баји, а то се г. г. шовинистама бајским не допада и зато траже длаку у јајету.

— † **Паја Муачевић.** У Осеку је на велику суботу после дуже и тешке болести у 65. години свог века умро ондашњи трговац и поседник Паја Муачевић, оснивач и дугогодишњи заслужни члан Српске Штедионице д. д. у Осеку. У покојнику губе г. г. одветник Јован Муачевић и народни заступник Васа Муачевић свога брата. Вечан му помен!

— **Наредба за исељенике.** Министар-председник гроф Куен-Хедервари као министар унутрашњих дела послао је свима муниципијама наредбу, по којој се стављају ван крепости досадање одредбе за истављање путничких пасоша. Од сада се више не ће у пасошима морати означити лука, из које се исељеник креће. Сваки исељеник има права, да сам себи одреди луку, одакле ће се кренути. Ово се односи и на пасоше, истављене пре ове наредбе. Била ма која лука означена на пасошу, има сада свако права, да путује преко Бремена или Хамбурга.

А ми велимо, боље да наш брат не иде ни преко једне, ни преко друге луке у Америку.

— † **Даринка Мишићева.** Нашега старог и уваженог пријатеља г. Давида Мишића, умировљеног учитеља дивошког, и супругу му госпођу Лепосаву, задесио је тежак удар. У Митровици, где се г. Мишић преселио на сталан боравак, умрла им је кћи Даринка у 27. години свога живота. Покојница, у којој наш пријатељ г. Дане Лука Мишић, парох иришки, губи своју милу сестру, беше добра душа и ваљана Српкиња. Уцвељеној породици наше искрено саучешће, а врлој покојници нека је лака црна земља! Вечна јој памет!

— **Убијен крчмар.** У Тисасенмиклушу (у Банату) су ономад око поноћи непознате убице убили и поробили тамошњег крчмара Николу Ритера. Леш су убице ужасно унаказили. Сав готов новац и украсе однели су. Жандармерија на све стране живо трага за убицама.

— † **Анастасија (Наца) Смиљаничка.** У Београду је на Велики Петак после кратке тешке болести преминула, а сутрадан сахрањена госпођа Анастасија (Наца) Смиљаничка. Беше то интелигентна и побожна Српкиња. У првом браку беше удата овде у Новом Саду за некадашњег трговца овдашњег Михаила Попадића. У доброј покојници оплакује своју сестру наша уважена суграђанка гђа Јелисавета Марковићка-Финас, а кћи ове госпође, гђца Јелена, своју нежну тетку. Обема наше саучешће, а покојници лака била српска земља!

Новости са стране.

— **Војници бацили аргентинско месо.** Из Беча јављају, да покушаји са аргентинским месом код војника нису успели. Прво су момцима аустријског брајтенсејског домобранског пука дали чорбу, начињену од аргентинског меса. Војници су просули ту чорбу, јер је њен кус био као у прелава лоја, месо су пак бацили. О тужби војника на то смрдљиво аргентинско месо /зет је записник.

— **Осуђен на вечиту робију из каваљерства према жени.** Пред судом у Лондону догодио се у петак занимљив случај *самоубијаје*, коју је један човек учинио за то, да спасе част једне лакомислене жене. Неки др. *Клеменсон* беше осуђен на *доживотну тамницу*, јер да је убио своју жену. Он се је неке ноћи наиме био пријавио редарству, да су му непознати злочинци убили жену, пошто су је најпре обенђелучили. Пошто др. Клеменсон није могао доказати свој »алиби«, није суд веровао његовим уверавањима о својој невиности и осудио га је.

Касацијони суд *потврдио* је у петак осуду, но управо кад је осуда изречена, дошла је пред судије плачући нека млада и лепушкаста жена, по имену Шмид и кроз сузе исказала, да је Клеменсон *био код ње оне ноћи*, кад су му убили жену, и да је тако лако могао доказати свој „алиби“, али је хтео да спасе њену част и није јој никако хтео одати имена. Она га је сама наговарала, да ју не штеди, јер да је већ доста својим страдањем оплакала свој грех, али он није хтео попустити. Она се је са својим мужем била преселила у Чикаго, али мисао, да неко због ње невино страда, довела ју је натраг, да јавно каже истину.

Услед ове изјаве биће поступак изнова поведен.

Министар у тамници.

— **Честитка г. г. »колегâ«.** —

Бивши дански министар правде др. Алберти осуђен је због разних злоупотреба на вишегодишњу тамницу, у којој сада и испашта свој злочин. Како сада из Кодња (Копенхагена) јављају, један новинар је разговарао с неким робијашем, који се је ових дана ослободио тамнице у Лорзену, где је заједно робовао с господином бившим министром Албертијем. Из тога занимљивог разговора саопштавамо ово:

»Долазак бившег министра правде начинио је велику санзацију у тамници. Сваки робијаш је хтео, да бар на тренутак види Албертија, али у прво време то је тешко ишло. По пропису сваки нов робијаш има права, да остане три месеца у својој собици. Тек недавно је ступио у заједничку собу за рад. Кад је дошао, морали су засебан кревет донети у његову ћелију, јер обични робовски кревети беху мали за тога врло великог и прилично гојазног човека. У последње време Алберти се могао више пута видети, особито за време заједничких шетња. Он је у кругу лагано, достојанствено корачао. Никада га нико није бунио ни узнемиравао, палце је обично заденуо у џепове од чакшира, укочено је гледао право преда се, никада није гледао ни десно ни лево. Ништа није могло побудити његову пажњу. Своју непоколебиву мирноћу доказао је једном овако. У цркви доспем до њега и — сада већ врло жалим то — толико ме спопаде злурадост, да му рекох ово:

— Но, Алберти, како ти се допада овде?

Алберти ми се љутито окрену и бесно запита:

— Знате ли Ви, ко сам ја?

— А ако знам? одговорим ја.

Онда му лице опет постаде као обично безизразно. И без и једног јединог знака опроштења или узрујаности је он за време целе службе божје тако укочено гледао пред себе, као какав кип од камена.

За време нашега робовања догодила се само једна весела епизода, а и та у свези са Албертијем. Беше Бадњи-дан. Поштом стиже три стотине писама са оваковом адресом: „Господину министру правде Алберти-ју, у лорзенској тавници! Највећи део тих писама потицао је од кодањских лопова, који су се врло радовали прилици, да у једном министру могу поздравити свога колегу, свога друга.

Највећи део тих божићних поздрава гласио је овако: „Сретни празници, матори кујоне!“ „Сретне ти празнике жели твој један давнашњи тамнички колега“. »До виђења! Ти си осветлао образ нашем руфету«. Управа тамнице је наравно уништила та писма и Алберти није ни знао за њих“.

Тако рече Албертијев „колега“. Иначе се бивши министар примерно влада у затвору, најтачније врши сваку своју дужност и претпостављени његови су врло задовољни њиме.

Из суднице.

— **Каквих све судија има код нас!** Још нам је у живој успомени монстр-парница, коју је један сегедински судија покренуо против батањског надсолгабирова г. Петровића, јер је овај тешко јавно оптужио г. судију. Надсолгабиров је пред поротом доказао све судијине прљавштине и порота је оптуженога прогласила некривим те га је и суд ослободио.

Слична парница се сада води између речког судије кр. табле Стевана Панчере и кр. јавног бележника на Реци дра Ђорђа Фешиша. Овај последњи је судију Панчеру јавно оптужио разним чинима, које један судија никако не сме вршити. Панчера је тужио суду кр. бележника због клевете. По том делу истражни судија испитује сведоке и та истрага је већ сада на штету тужитељеву изнела на светлост теже карташке авантире и занемаривање звања, него какве је кр. јавни бележник изнео о судији у свом икриминираном утоку. Председник речког судбеног стола Тијери и више приседника и намештеника истога судбеног стола открили су Панчерину нехатост у званичењу. Али особито сензацијоналан беше заклетвом потврђени исказ витеза Ранковића, по коме је Панчера њега (Ранковића) у његову судачком званичном биро-у приволео да се картају на макао, од Ранковића тамо искоцкао више хиљада форината и у име добитка сам извадио извесну своту новаца из новчаника витезова. Судија кр. табле Панчера супрот тим, по њега тако непријатним исказима сведока покушава, да ствар пренесе на „витешко“ поље, али то му не ће упалити. Кр. курија је за суђење у овој ствари делегирала кр. судбени сто у Будимпешти.

— **Ослобођени Апоњијеви нападачи** Лане пред изборе за угарски сабор сишао је познати гроф Алберт Апоњи с неким бившим послаником Штајнером у Темишвар, да тамо проповеда „начела“ Франческа Кошута. Али је зло прошао. Неки владинци и социјалисте приредише грофу дочек каменицама и батинама. Због тога је држ. одветништво против више нападача подигло оптужбу по делу насиља против власти и насиља против појединаца. Оптужени су били: Адвокати Владислав Ленђел и Алфред Хоровиц, адвокатски кандидат Отон Рот, социјалистички страначки тајник Едуард Барон, слагач Милан Рајков и лимарски помоћник Лајош Фридрих и још неки. Споменути су сви ослобођени, јер није против њих било доказа, а против осталих је држ. одветник напустио оптужбу. Против Јована Бергера и Душана Рајновића, који нису дошли на рочиште, издата је потерница.

Против ове пресуде су листови покојне мађарске коалиције ђипили као бесни и називају „**Justizmord**“-ом ову пресуду темишварског суда. Шта мислите, да то каже на пр. који народносни лист за коју пресуду мађарског суда? Сигуран бајбок! А мађарским „патријотским“ листовима све је дозвољено па и овако брутално вређати суд.

— **Осуђен због португалске револуције.** Кад је проглашена република у Португалу и млади краљ Мануел II. с целом краљевском породицом протеран, изишао је у социјалистичком румунском листу „Адеверул“-у, који излази у Будимпешти, одушевљен чланак с таковим алузијама и нишањењем, да је држ. одветништво оптужило тај чланак. На ономадашњој расправи пред будимпештанским поротним судом осуђен је оптужени уредник „Адеверула“ Аурел Кристеа по делу »дражења« **на четири месеца државног затвора.**

На овакове пресуде су народносни и социјалистички новинари већ одавна навикли!

Новчани рад.

— **Успех емисије »Средишње Банке чешких штедионица«.** Како смо извештени, емисија „Ústredne banke uč. spolka“ у Будимпети (V., Sas-u. 24.) потпуно је завршена са *врло лепим разултатом.* Наши новчани заводи па и појединци заступљени су са лепим бројем деоница код ове чисто словенске установе, а највећи део акција налази се у рукама Úsredni banky českych sporitelen u Pragu,

Завод има замисао, да опет заведе ново *одељење за продају пољопривредних машина* те ће наши пољопривредници моћи и у том смеру своје потребе под повољним условима намиривати код Ústredne banke.

— **Крах на бечкој берзи.** Чим су делегације одобриле оне стотине милијона Круна за умножење и појачање ц. и кр. ратне марине, добила је Шкодина ливница топова у Плзну велике наруџбине од поморске управе. Ту су прилику употребили некоји берзански агенти, да разним смицалицама на бечкој берзи изазову праву Шкодину грозницу. Подболи су публику и ова је као махнита куповала Шкодине деонице у нади, да ће се цена тих деоница непрестано само дизати. Кад али у прошли четвртак удари *крах*! Шкодине акције падоше на једаред са 100 К, а у петак са још 50 К. Тек око подне се бура стиша и течај Шкодиних деоница заустави се на 720 К. Али дотле су они, који су накуповали Шкодиних деоница по високом течају — у један мах беше овај К 837 —, *погубили своје имање* те је на берзи било дивљих и очајних призора. Било је и *шуче*!

Будимпештанска берза је остала нетакнута паником на бечкој берзи.

И овај најновији крах на бечкој берзи треба за мале људе да је поука, да беже од берзе као ђаво од крста.

НОВИЈЕ.

Љубљана, 11. априла. Јуче је овде био избор за варошко представништво. Победили су словеначки либерали. Како овде и женске имају право гласа при изборима за варошко представништво, ишле су *калуђерице* из Урсулинског манастира колима, да гласају на клерикалне кандидате. Народ је калуђерицама испљувао кола и дочекао их бурном виком: „пфуј!“

Петроград, 11. априла. Председник Државног Савета *Акимов* поднео је оставку. На његово место долази за председника Државног Савета државни тајник *Јермолов*, пређашњи министар привреде и врло омиљена личност на царском двору.

РАЗНО.

— **Монтекуколијеве наруџбине.** Шеф аустро-угарске марине, адмирал гроф *Монтекуколи*, праведан је човек. Он ће наруџбине за ратну марину да подели између аустријске и угарске индустрије праведно и на једнаке делове и то овако: У Аустрији ће дати начинити топове, а у Угарској рупе за њих; у Аустрији ће наручити бродске машине, а у Угарској пару.

ШАЛА.

— **До двадесет.** Један од најодличнијих данашњих француских песника, који је недавно изабран за члана Француске Академије, ужасно је ћелав. Пре неки дан оде у походе једном од својих књижевничких пријатеља. Синчић овога, лепушкасто дериште од шест година, попне се новом бесмртнику на колена па ће рећи.

— Чујеш, господине, дај да ти избројим длаке на глави.

— Море, малиша, то ће ти задати сувише посла.

— Није те ни брига. Знам ја бројати до двадесет.

— **Друго и последње издање.** Руски цар Александар III., отац данашњег цара Николе II., веома је волео интенданта царских позоришта Наришкина, који је био духовит човек, али и распикућа те вечито пун дугова. Једаред Наришкин скупи своје досетке, наштампа их па их пошље свом протектору. У место захвале увеже цар Александар хиљаду банкнота од сто рубаља па ту свеску пошље Наришкину.

— Је ли се допала моја књига? запита сутра дан цар свога штићеника.

Наришкин одговори одмах као из пушке:

— Тако ми се допада књига Вашег Величанства, да једва чекам, да изађе друго издање.

Александар III. се насмеши а сутрадан духовити интенданат добије књигу исте вредности, али са натписом: Друго и последње издање.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

12. априла 1911.

Пшеница нова	К	11·65—·—
Пшеница стара	„	10·60—·—
Зоб	„	9·—·—
Јечам	„	7·50—·—
Нови кукуруз окрњен	„	5·80— 6·—
Лањик	„	11·—
Мувар	„	7·—
Пасуљ	„	9·—

Све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

Оглас.

У понедељак 18. **априла (1. маја)** о. г. у 10 сати пре подне продаваће се у манастиру

Ковиљу

вршаћа машина. Локомобил је 8 коњских снага, млатило (Dreschkasten) и елеватор су у врло добром стању.

При лицитацији се има положити кауција од 1200 К.

За тим ће се издавати у закуп на шест година **риболов** истога манастира. При лицитацији има се положити кауција од 1000 К.

У **Карловцима**, 7. (20.) априла 1911. године.

НАДЗОРНИШТВО
срп. прав. нар.-црквн. добара
216 2—3 **у Карловцима.**

„НАРОД“
Власник и одговорни
- - - уредник - - -
ЈОВАН З. МЕДУРИЋ.

»Народ« излази у **Сентомашу**. Лист је независан и бави се просветом, привредом и поуком.

Цена му је на годину 6 Круна. Све се шаље на уредника: **TURJA** (Bácska). 213 3-15

Нове Књиге.

М. Арцибашев.

Смрт Ивана Ланде

цена 2·50 круна.

Сањин

цена 3 Круне.

Свесловенска Књижарница у Београду.
202 (6-10)
Македонска улица 40. Улица Македонска.

ТРЕБАМ ОДМАХ

ЈЕДНОГА КОРЕСПОНДЕНТА И ЈЕДНОГА СТАРИЈЕГА ТРГОВАЧКОГА СПОМОЋНИКА.

Првенство имају они, који говоре и пишу осим српског језика и немачки. Понуде ваља слати на

Николу Ивковића,
трговца црквених утвари
214 3—4 **у Новом Саду.**

„АПОЛО“-БИОСКОП

поред **Речејијева** хотела,

састајалиште српске отмене публике.
Кинематографске новине и остале приспеле новости.
Почетак у пет сахата у вече, свршетак у једанаест сахата. 2 71-

ГОСТИЈОНИЧАРИМА И ПОТРОШАЧИМА

стављам на знање: Да имам добра **бела, шилера** и **црна**, нова и стара вина, даље за флаше зрела: Ризлинг, Траминер, Салаксија и Танцош, као и ванредан стари црни Бургундер. Продајем од 50 литара на више. Тако исто имам добре **сремске комовице** и **шљивовице** сваке висине печену, коју од 25 литара на више продајем.

У Сремским Карловцима.

197 5-10 **ПЕТАР КОСТИЋ.**

Дра БОРОВСКОГА **БОРОЛИН**

ненадмашно домаће средство против болова од мрзотина или опекотина, против болести, које је проузроковала прехлада, против главобоље, зубобоље, костобоље, подагре, ишијаса, запале у зглавцима, болова у живцима, даље за то, да се обуставе болови у мишићима и у зглавцима. Изврсно средство, које дезинфикује и чува тело. Може се добити у Новом Саду у апотеци Јована **Вујића**, у дрогерији Оскара **Клајна**, у трговинама: Љубомира **Стефановића** Сина, Браће **Вагнера**, Ђорђа П. **Петровића**, Косте **Драгинчића** и Самујила **Розенблита**, у апотекама Владислава **Ненадовића** и Јована **Грозингера**, у фотографској радионици Ивана Ј. **Стојковића**; у Петроварадину у апотеци А. **Бродског**. У боцама по К 1·20; К 2·— и К 2·50. — Фабрикују га 23 44-100

лекар др. Р. Боровски и К. Боровски у Будимпешти, II. Главна улица 77.

Књижевни оглас.

Нова књига

Беседе дра Михаила Полита Десанчића

III. део, прва књига, изашла је из штампе и разашиље се претплатницима и књижарима. Цена је **4** круне, а поштарина 30 фил. Наруџбине уз готов новац шаљу се на штампарију деоничарског друштва „Браника“ у Новом Саду. У тој новој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. Та књига садржава преко **22** табака велике осмине, са **340** страна. Пријатељи се умољавају да ову књигу што више распростиру. Уједно јављамо да је од друге књиге III. дела Беседа већ наштампано **11** табака. У тој другој књизи садржане су беседе од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Уједно се даје на знање, да се II. **део** Политових беседа, који је изишао године 1899. још може добити уз обаљену цену од **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

СЛАНО КУПАТИЛО
У СТ. СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО од I. маја до I. октобра.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има **60 елегатно намештених соба** са ценом од I до 4 круне; лепу пространу новосаграђену **рестаурацију** **са добрим ЈЕЛИМА и ПИЋЕМ** **сталну МУЗИКУ** **која трипут дневно свира.**

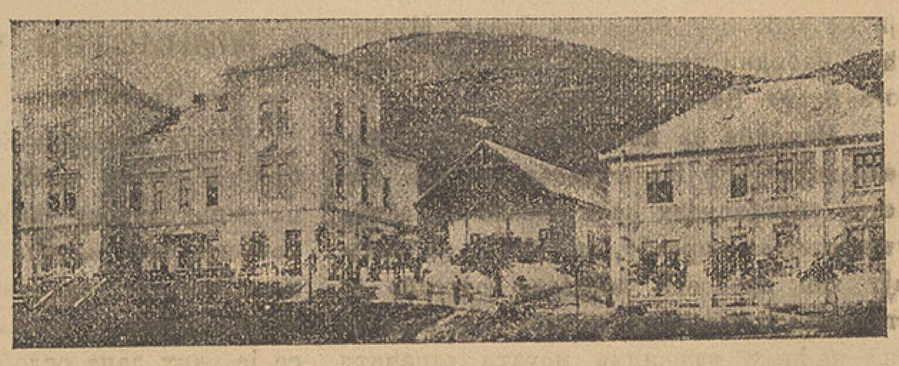

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје

ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.

162 15--30

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.
Штампарија деоничарског друштва »Браника«.